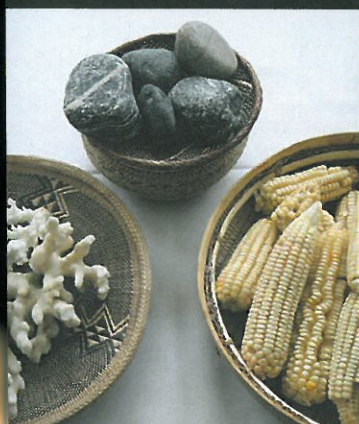

KIRKEN UNDERVISER

Undervisningsmodeller | Praktisk pædagogisk arbejde | Kirkeligt børne- og ungdomsarbejde | Andagter og gudstjenester | Anmeldelser og litteratur

Oktober – november | 2009

– Det aktuelle tidsskrift for kirkens pædagogik og undervisning

SKABELSE OG SKRØBELIGHED
– klimaforandringens teologi

KLIMA-TOPMØDE-ROLLESPIL
– et tværfagligt projekt

KLIMASTAFETTEN
Sten, koraller og majs

»3

TEMA:
GRØN KRISTENDOM

Leder

I slutningen af september var det som om København varmede op til klimatopmødet i december. I forbindelse med at værtsbyen for OL 2016 skulle udpeges i København, fik vi alle en lille forsmag på, hvad det vil sige, når verdens mest prominente og magtfulde mennesker besøger byen. Journalisterne var på tæerne døgnet rundt, veje blev afspærret og beboerne i nærheden af den amerikanske ambassade blev pålagt at have deres pas på sig, når de forlod hjemmet.

Mens hele dette virvar stod på, havde kirkerne på Frederiksberg deres egen lille optakt til klimatopmødet. I samarbejde med Zoologisk Have blev børn fra Frederiksberg inviteret til at møde Noa og hans kone i det gamle elefanthus. Her fik de hørt fortællingen om Noa, som af Gud fik besked på at bygge en ark, der kunne rumme et par af alle levende væsner. Børnene gik herefter ud i Zoologisk Have, hvor havens guider fortalte dem om naturbevarelse. Undervejs skulle børnene tage stilling til hvilket dyr, de ville vælge at tage med på arken.

Noas ark i Zoologisk Have er blot et af de mange initiativer, der, inspireret af det kommende klimatopmøde, kommer fra kirkerne rundt om i Danmark til teologisk at belyse vores ansvar for miljøet og naturen.

Sidste år tog Danske Kirkers Råd initiativ til at danne Grønkirke.dk, hvor man kan få inspiration til, hvordan man som enkelt person og kirke kan sætte klima og miljø på dagsorden.

I dette nummer af Kirken Underviser har vi valgt at beskrive nogle af de initiativer vi er stødt på. Udover to undervisningsforslag fra Grønkirke.dk har vi også set til udlandet, hvor vi både er blevet inspireret af undervisningsforslag fra England, Norge og Sverige. Helt uden om Noa og hans ark kommer vi da heller ikke – i Hinnerup byggede man en kæmpe ark af halmballer, som blev rammen om en uges aktiviteter.

Temanummeret om grøn kristendom indledes af en spændende artikel om klimaforandringens teologi af professor Niels Henrik Gregersen.

Jeg håber, at dette nummer også vil inspirere kirkerne til efter topmødet at begynde eller fortsætte med at arbejde med grøn kristendom.

Helle Marie Danielsen, Redaktionssekretær

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Elsebeth Kragh Dedieu, Mogens Bering Rasmussen, Keld Balmer Hansen (ansv.), Inger Margrethe Mikkelsen, Helle Marie Danielsen, Benthe Kleon Jeppesen, Kirsten Søgaard, Inge Lise Reiche, Per Rene Jensen (ansv.)

Redaktionssekretær: Helle Marie Danielsen
Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg,
tlf.: 38 38 41 20

Sats, layout: Karina Rydendahl, Unitas Forlag a/s
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

Kirkefaglig Videreuddannelse
Diakonissestiftelsen
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 38 41 20
www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Målsætning:

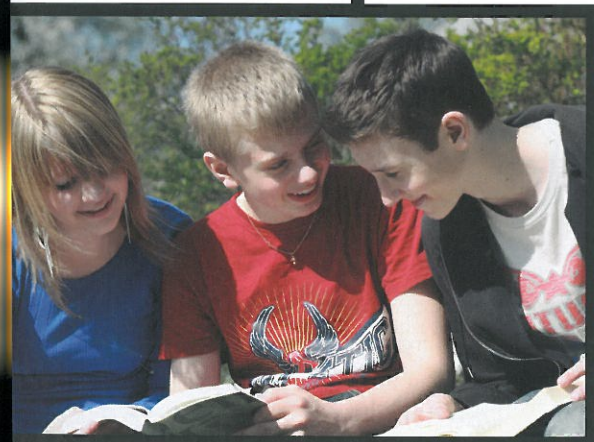
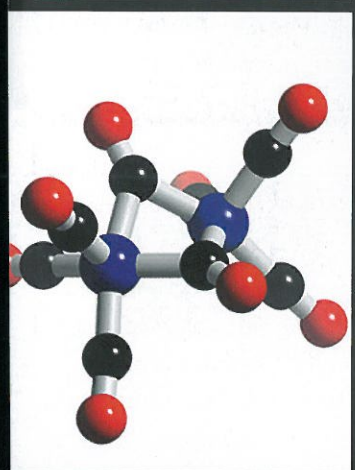
Målsætningen for Kirkefaglig Videreuddannelse er at uddanne diakonale og religionspædagogiske medarbejdere, der ud fra en kirkelig faglighed kan indgå som inspiratorer, iværksættere og ledere i kirkens arbejde.

Tryk: Clemensstrykkeriet a/s

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 235,-
Løssalg kr. 75,-
Henvendelse til:
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg tlf.: 36 16 64 81
E-mail info@unitasforlag.dk

indhold

- 04** SKABELSE OG SKRØBELIGHED: KLIMAFORANDRINGENS TEOLOGI
af Niels Henrik Gregersen
- 08** JESUS SAGDE IKKE ET ORD OM CO₂
af Suzette Munksgaard
- 11** KLIMA-TOPMØDE-ROLLESPIL af Suzette Munksgaard
- 14** KREATIVITET OG INNOVATION I KIRKENS ENGAGEMENT I KAMPEN OM KLIMAET af Per Jensen
- 18** VI LEVER I EN SKØBELIG VERDEN af Keld Balmer Hansen
- 21** SYMBOLHANDLINGER
- 22** NOAS ARK – EN UGE MED KLIMA I HINNERUP
af Kjeld Bjørn Nielsen
- 24** KLIMASTAFETTEN
Maria N. Hastrup
- 26** »GLOBAL KONFIRMANT«
af Agnes Haugaard
- 30** ANMELDELSER

I denne artikel giver Niels Henrik Gregersen teologiske begrundelser for, hvorfor der i kirkens undervisning skal tales om naturen og alt det skabte. Idet Gud som Far, Søn og Helligånd forbinder sig med alt, hvad der er til, må vi have ærefrygten for skaberværket tilbage.

SKABELSE OG SKRØBELIGHED

De menneskeskabte klimaforandringer angår os alle, uanset tro og politisk holdning. Når kirkernes klokker lyder for hele folket d. 13. december, er dette en markering af, at den accelererende opvarmning vil få ganske alvorlige følger for de fremtidige generationer – hvis ikke menneskeheden beslutter sig for at ændre spor. Nu.

Niels Henrik Gregersen, professor i systematisk teologi,
Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet,
mail: nhg@teol.ku.dk

Om at tænke langsigtet

Klimaforandringerne er derfor ikke en politisk sag på linje med skatteprocenter og værdikamp. Men med sit budskab og symbolske handlinger er kirkerne med til at kultivere det langsigtede perspektiv, der rækker ud over én eller to valgperioder. Det er svært at finde en salme i Den Danske Salmebog, som ikke tænker i det store perspektiv af tid og evighed. »Tider skal komme, tider skal henrulle, slægt skal følge slægters gang«, som det hedder i *Dejlig er jorden!* (DDS 121). Dette store tidsperspektiv hører med til kirkens bevidsthed – og derfor også

med til kirkens undervisning. Hver gang vi synger *Dejlig er jorden!*, må vi spørge os selv, hvordan vi kan være så kortsigtede, at vi ødelægger så meget af jordens liv over et par generationer.

Der ligger nemlig en tendens i os alle til at tænke kortsigtet. Hvad kan jeg gøre for at det går mig og mine godt? Men denne kortsynethed bliver modsagt af kristendommen og andre religioner. At tænke kortsigtet er at tænke selvisk.

Der er her et sært sammenfald mellem naturvidenskab og religion. Når jeg taler med naturvidenskabsfolk, er de ikke i tvivl om, at mennesket er ved at blive en truet dyreart – i hvert fald hvis vi ser blot

nogle hundrede eller tusinde år frem i tiden.

Forskellen mellem os og andre truede dyrearter er kun,

at vi selv er dem, der underminerer vort livsgrundlag.

Storhed og skrøbelighed

I skabelsestroen (kristendommens første trosartikel) ligger der tilsvarende et natursyn, der kombinerer sansen for naturens storladenhed med sansen for dens skrøbelighed. Naturens storhed gør, at naturen ikke bare kan betragtes som »det billige skidt«. Skrøbeligheden betyder, at naturen må værnes for også at give plads for spurven og de fattige. Men selv ikke den mest velpolstrede kan i længden overleve for sig selv. For verden er skabt på en sådan måde, at vi er afhængige af hinanden.

For uanset livsholdning og politisk ståsted kræver den globale opvarmning handling i form af modforanstaltninger. Og her bør alle være realistiske. Man kan ikke

» Klimaforandringerne er derfor ikke en politisk sag på linje med skatteprocenter og værdikamp.

LIGHED:

klimaforandringens teologi

lade som ingenting og så bede Gud om magiske løsninger. For Gud er naturlovenes skaber, ikke deres konkurrent. Kredsløbet mellem kultveilte (CO_2) og ilt er således en krumtap i skaberværkets gudskabte orden og står derfor ikke til at fjerne med bøn og håndspålæggelse. Derimod må vi mennesker lære at leve i pagt med tilværelsens biokemiske vilkår. Vi hører hjemme i en bestemt sammenhæng, hér på Jorden med disse bestemte lovmæssigheder. Vi kan ikke skabe os vor egen planet, og vi kan ikke lave naturens lovmæssigheder om.

Men det er heller ikke gjort med løftede moralske pegefingre. Der er brug for et opgør med den vildfarelse, at vores kultur kan leve og overleve i et kunstigt rum, afkapslet fra naturens almindelige åndedrag. Og der er brug for at opøve den æstetiske sans for, at naturen er værd at bevare for dens egen skyld, og ikke alene af hensyn til vores overlevelse her og nu. Livsfølelsen går som regel forud for livsførelsen. Ærefrygten for Gud omfatter også naturen som Guds skaberværk.

Så hvad har kristendommens budskab positivt at sige? Den har at sige, at verden er skabt i både skønhed og skrøbelighed

(1. trosartikel om Faderen, skaberen). Den har at sige, at Gud selv har forenet sig med denne verden, og ikke holder sig fornemt udenfor (2. trosartikel om Sønnen). Og den siger, at vi skal have tillid til, at der vil skabes liv ud af død, uanset hvor håbløst det ser ud (3. trosartikel om Helligånden).

Første trosartikel: Skabelse og skrøbelighed

Moral er en god ting, men moral kan ikke stå alene. Problemet med de moralske pegefingre er, at de berøver os lysten til at gøre det rette i virkelighedens verden. Og det er som bekendt lysten, der driver værket. Men hvis vi for eksempel siger i miljødebatten – ligesom vi har gjort

» Vi har med andre ord brug for noget så paradoksalt som en etisk vision, der er mere end moralsk, og som derfor undgår det moralistiske.

det for vane at sige i debatten om fx abort eller samlivsformer – at enhver forbruger, som et autonomt individ, bare må bestemme selv, så bliver resultatet, at vi gør os selv til universets centrum. Men vi er nu engang beboere på en klode, der er større end os. Vi har med andre ord brug for noget så paradoksalt som en etisk vision, der er mere end moralsk, og som derfor undgår det moralistiske.

Ifølge skabelsesberetningen har mennesket til opgave at passe på skabelsens have: »Herren tog mennesket og satte ham i Edens have, for at han skulle dyrke og vogte den« (1 Mos 2,15). Som skabt i Guds billede og lighed er mennesket netop ikke sin egen Herre, men Guds repræsentant og dermed ansvarlig over for livets giver. Vi er

skabt til at leve i samklang med hinanden og med de bærende skabte livsvilkår. Ingen hokus pokus hér!

Derfor er vi som *homo sapiens* kun de første blandt ligemænd. Således fortæller skabelsesmyten (1 Mos 2,7), at Gud Herren tog af jordens ler, formede Adam heraf, og blæste sin livsånde i Adam. Stofskiftets historie var nu begyndt. For mennesket er lige netop en skabning af Gud, dannet af jorden. Selve navnet *Adam* er således afledt af det hebraiske ord for agerjorden (*adamah*).

Anden trosartikel: Dybdeinkarnationen

Men Kristus er den anden Adam, tilføjede Paulus (Romerbrevet 5). Og Johannesevangeliet tog denne tanke op i det store format: »I begyndelsen var Ordet« (på græsk *Logos*). *Logos* er Guds skabende Tanke, der omfatter alle ting. Men så tilføjes det: »Og *Logos* blev kød og tog bolig iblandt os« (Joh 1,14). Gud sætter ikke bare skaberværkets rammebetingelser, men træder selv ind i skaberværket.

Kristus forenes derfor himmel og jord, det højeste og det laveste. Guds egen Tanke bliver »kød« (på græsk *sarx*). Inkarnationen (det latinske *in-carnatio*) betyder kød-blivelse) betyder således, at Gud den almægtige, himlens og jordens skaber, forener sig med kødets verden i Jesus Kristus.

Og hvad betyder så »kød«. Ja, »kød« betyder naturligvis i første omgang så meget som »kød og

blod«. Guds forener sig med mennesket Jesus. Men ved at forene sig med Jesus gør Gud sig samtidig til ét med hele menneskeheden skæbne. Dette er god gammeldags kristendom: Guds Søn blev født »for vores frelses skyld«. Men der ligger også mere i det, eftersom »kød« betegner hele materialitetens dimension. Kødets verden er skabelsens verden som helhed, fra mennesker og dyr til jord og snavs. Med inkarnationen har Jesus derfor forbundet sig med alle sårbare dyr, med spurvene i deres flugt og fald (Matt 10,29) og med græsset, der vokser i dag og visner i morgen. Dette er dybdeinkarnationen: *I Kristus forbinder Gud*

sig med hele sin skabning og går ind i skabelsens biologiske væv. Gud bliver til menneske, spurv og græs, ja bliver til ét med Jorden.

Gud selv har forbundet sig med det levede liv, der rummer liv og opblomstring, men også lidelse og død. Gud tager skabelsens omkostninger på sig, og er derfor til stede i »de mindste af mine små« (jf. Matt 25).

» Så hvad har kristendommens budskab positivt at sige? Den har at sige, at verden er skabt i både skønhed og skrøbelighed (1. trosartikel om Faderen, skaberen). Den har at sige, at Gud selv har forenet sig med denne verden, og ikke holder sig fornemt udenfor (2. trosartikel om Sønnen).

Og den siger, at vi skal have tillid til, at der vil skabes liv ud af død, uanset hvor håbløst det ser ud (3. trosartikel om Helligånden).

Tredje trosartikel: Helligånden i Kristi Legeme

Men Kristi legeme går nemlig ikke kun i dybden, »ned i kødet«, men har også en historisk længdedimension, »ind i fremtiden«. Dette har at gøre Helligåndens livgivende og livsfornyende kraft.

Kirken er »Kristi legeme« (1 Kor 12-13) og ethvert menneskes legeme er Guds Ånds bolig (1 Kor 6), hedder det. Derfor er Kristus aldrig i himmelen uden også at være på jorden. Han er »den dybe sammenhæng«. Tænk på salmen »Hil dig, Frelser og Forsoner«:

»Du, som har dig selv mig givet,
lad i dig mig elske livet,
så for dig kun hjertet banker,
så kun du i mine tanker,
er den dybe sammenhæng«

(DDS 192 strofe 7)

Ja, det gælder om at elske livet i hele dets spændvidde, og det for fuld musik! Kristus er den altomspændende Logos, den matrix, som alt er skabt ud af og vender tilbage til. Han holder os derfor fast på det store skæbnefællesskab, der går på tværs af generationernes gang.

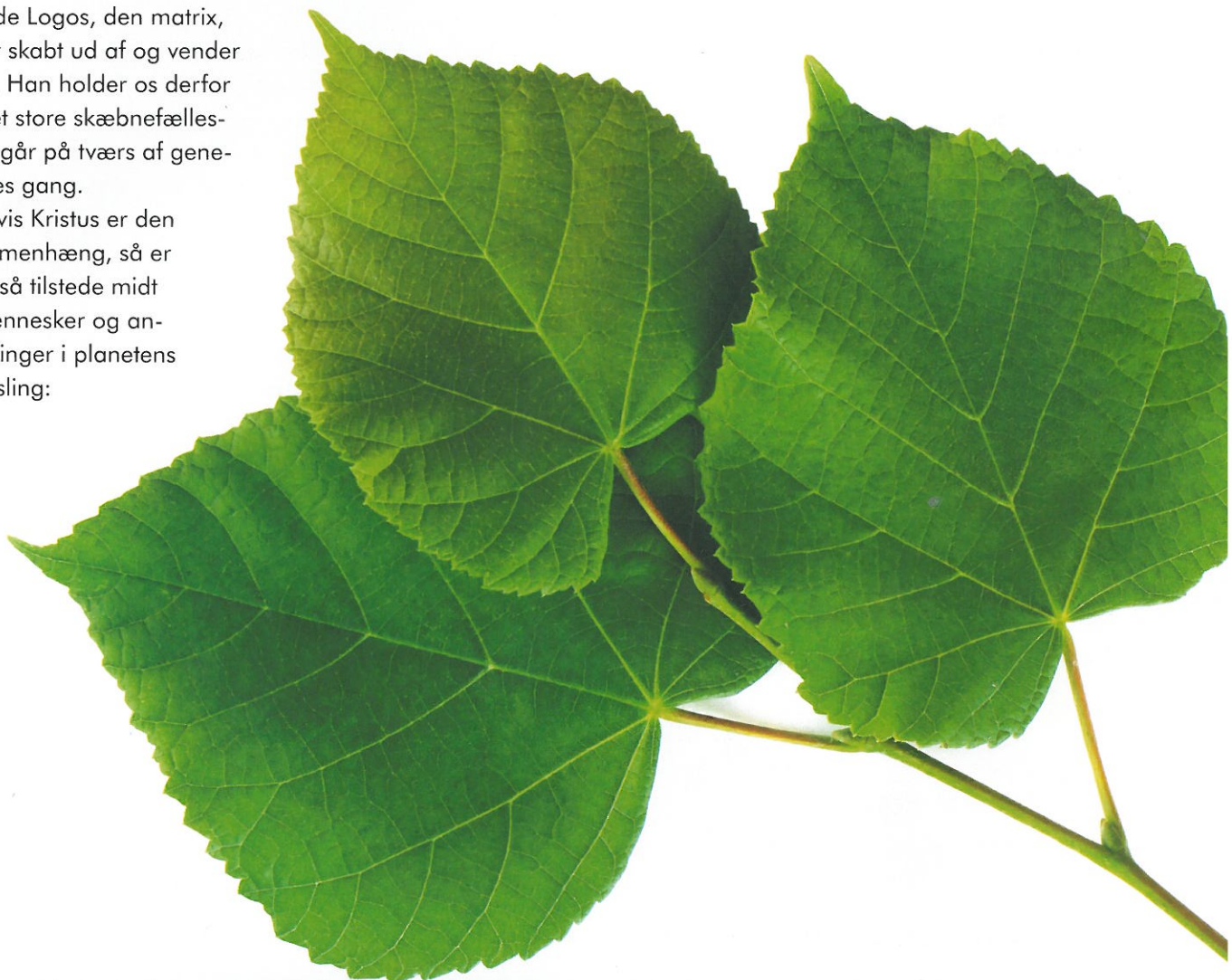
Men hvis Kristus er den dybe sammenhæng, så er Kristus også tilstede midt blandt mennesker og andre skabninger i planetens stofudveksling:

Den geokemiske forbundethed af alt liv i cyklussen mellem ilt og kul-
tveilt er i så fald ikke bare et billede på Kristi legeme, men en helt grundlæggende eksemplificering af skaberværkets liv, som Kristus holder sammen på. Ikke for meget af det ene (fx CO₂) på bekostning af det andet, og ikke for meget på det andet (fx ilt) på bekostning af det første. Hvis Kristus virkelig bebor kødets verden, bor Kristus i stofskiftet, og ikke kun vores bevidsthed eller dybt inde i vores hjerter.

»Vi lever og ånder i Gud«, sagde Paulus til athenienserne på Areopagos-klippen i Athen (Ap Gern 17). Men Gud og Kristus har vi kun på usynlighedens betingelser, dvs. på Åndens betingelser. Helligånden er Guds egen kærlighed, der træder ind i skabelsens netværker, der desværre rummer så meget andet end kærlighed. Alt lever og rør sig i Gud, men alt er endnu ikke fornyet ved Helligåndens kraft.

Derfor er der ikke lovet os nogen succes på forhånd. Den almægtige Gud har givet os planetens skæbne i vore hænder, dennesidigt set. Derfor findes der ikke nogen »tipping points«, som ikke vil kunne ske, hvis ikke mennesker tager deres ansvar op. Ligesom i lignelsen om den store verdensdommer (der netop er en lignelse og ikke en faktuel beskrivelse) vil enhver af os blive målt på, hvad vi har fået øje på og hvad vi har negligeret i denne verden: hvad vi har gjort eller ikke gjort »imod en af de disse mindste« (Matt 25,45).

Disse mindste små er blandt andre de kommende generationer, hvis liv vi giver plads for. Eller lukker pladsen for.

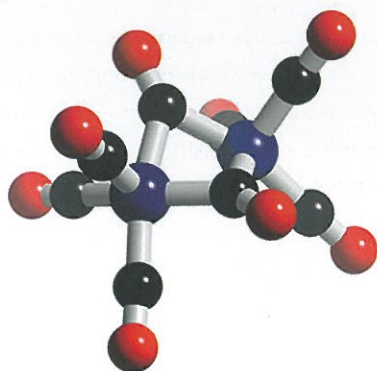

JESUS SAGDE ikke et ord om CO₂

Suzette Schurmann Munksgaard
MA i teologi og kristendomsformidling, mail: suz@mse.dk

Jesus sagde ikke et ord om klima og CO₂-synder, men nogle af Bibelens grundtekster kan måske åbne vore øjne for en forståelse af vores opgave som menneske i dag i forhold til klimadebatten. Enten med konfirmander eller i skolens overbygningsklasser i kristendom/religion (fx som en del af et skole-kirkesamarbejde) kan det give god mening at gå på opdagelse i et par af Bibelens grundtekster. Til folkeskolens afgangsprøve skal nogle af biblens grundfortællinger inddrages og perspektiveres med en eller anden form for tematik, og når klimadebatten netop er aktuel, kunne dette være en oplagt tematik.

Undervisningsmateriale om kristendom og klima

Det Lutherske Verdensforbund har udarbejdet et undervisningsmateriale om kirke og klima. Materialet er produceret af en gruppe unge, der mødtes forud for Det Lutherske Verdensforbunds rådsmøde i Arusha i Tanzania, juni 2008. Se <http://www.gronkirke.dk/index.php?id=246>. Materialet er især rettet mod unge mellem 18 og 30, men jeg lod mig inspirere af materialet til et kristendoms og religionsundervisningsforløb med en 9.klasse på Midtsjællands Efterskole.

Ved at arbejde videre med oplægget og inddrage dias-show, musikvideo og post-its oplevede vi, at Det Gamle Testaments grundfortællinger om skabelsen pludselig blev sat i perspektiv. Jeg brugte to undervisningsgange af 90 minutters varighed på bibeltekst-arbejde beskrevet som følger:

Bibeltekst-arbejde

Første gang: Skabelsesværkets skønhed – hvad skete der med den? – noget om natursyn

1. Se et dias-show på youtube med naturbilleder med tekst og musik af Michael Jackson (Earth song) <http://www.youtube.com/watch?v=0gJcNBKiyM>
 - Lad eleverne undervejs skrive stikord på post-its om hvilket natur-syn, der vises i billederne.
 - Læs Salme 104 fra det gamle testamente op i baggrunden under »aaah – ooh-omkvædet«
2. Lad eleverne læse Salme 104 op 2 og 2 – indled evt. med en kort introduktion om baggrunden for Davids salmer i Det Gamle Testamente
 - Eleverne skriver derefter 2 og 2 en overskrift til salmen, for at få en nærmere forståelse. Overskriften skrives også på en post-it.
3. Lad eleverne samles i grupper på 4 omkring et A3-

Biblen sætter klimadebatten i et nyt perspektiv/ Foto Suzette Munksgaard

Paradiset synker i havet /Foto: Suzette Munksgaard

Har du set hvad der faktisk står? Foto: Rune Hansen

» Skabelsesberetningerne udfordrer os til at se på Bibelens og vores egen naturopfattelse og menneskesyn ud fra et nyt perspektiv

» Nogle af Bibelens grundtekster kan måske åbne vore øjne for en forståelse af vores opgave som mennesker i dag i forhold til klimadebatten

ark, hvorpå de forklarer og sætter deres post-its med natur-stikord og deres salme-overskrift.

- Diskuter overskrifterne og sammenlign med natur-stikordene.
- 4. Se derefter musikvideoen »Earth song« af Michael Jackson (findes på youtube – søg på »Michael Jackson Earth song HD« <http://www.youtube.com/watch?v=qYHguBEXkac>)
- Snak om musikvideoens natur og menneskesyn... Musikvideoen skildrer først naturens forunderlighed på 30 sekunder, hvorefter man ser konsekvenserne af den ødelæggelse mennesket har forvoldt naturen pga. vores måde at herske, forvalte og føre krig og ødelæggelse. Mennesket som oprindelige folk ser konsekvenserne og må til sidst kaste sig på knæ og lade hænderne grave i jorden i fortabthed. Som en storm opstår der pludselig en håbsdimension, en frelses- og genopstandelseshandling, der genetabler naturen, livet og skaberværket.
- 5. Sammenlign post-its stikordene med natur-synet i musikvideoen – forskelle/ ligheder.

Earth song musikvideo med Michael Jackson

Anden gang: Hvad er vi egentlig skabte til? – noget om menneskesyn

1. Læs den første skabelsesberetning i 1. Mosebog sammen – fokuser på kap.1.v.26 – at mennesket er »skabt i vores billede... til at herske...«
 - Lad eleverne lave en brainstorm på ordet »Herske« – skriv brainstorm-betydningerne op på post-its.
 - Er betydningerne negative eller positive? – del tavlen eller en flipover over i to dele – en positiv og en negativ og lad eleverne placere deres post-its på den negative eller den positive side idet de forklarer deres placering. Opfattelsen af at mennesket er skabningens hersker, og at alt andet er skabt for at tjene vores behov ligger desværre som en almindelig fortolkning bag den vestlige verdens brug og misbrug af naturen.
2. Læs den anden skabelsesberetning i 1. Mosebog sammen – fokuser på kap.2.v.15, hvor Gud sætter mennesket til at »dyrke og vogte«.
 - Lad eleverne lave en brainstorm på ordene »dyrke og vogte« – skriv betydningerne op på post-its og lad dem igen placere deres post-its på den negative eller den positive side. Er det overvejende negative eller positive betydninger denne gang?
3. Sammenlign de to ords betydninger og lad eleverne give eksempler på positive og negative måder, som vi vælger at herske på i vores verden.
4. Lav en opsamling ud fra »forvalterskabstanken« som

Jeg bekender, at jeg har »klimasyndet«... Foto Suzette Munksgaard

bygger på erkendelsen af, at mennesket bibelsk og kristent betragtet ikke er jordens eller verdens herre. Det er Gud. Men mennesket har den særlige stilling i skaberværket, at Gud har pålagt det den opgave at være forvalter over den øvrige skabning.

Man kan også inddrage »hvilen« som en del af forvaltningslæren. Se bibel-studie-forslag med udgangspunkt i 3.mosebog kap.23.3 om hvilen på <http://www.gronkirke.dk/index.php?id=246>

Kombiner det med et klip for Nørrebro's teaterforestilling »Bibelen«. Klippet (findes på youtube) indeholder rap-sangen »Gud sagde« (»Gud sagde, der blive lys, blive liv, blive ild, blive tid og blive tidsfordriv... Og Gud sagde...«)

At åbne Biblen på disse måder er for mange elever en overraskende og anderledes måde at læse Biblen på. Det gav pludselig stof til eftertanke og diskussion, at Biblens skabelsesberetningers sandhedsværdi ikke ligger i diskussionen om jorden blev skabt på 6 dage eller ej, men at skabelsesberetningerne pludselig udfordrer

os til at se på Biblens og vores egen naturopfattelse og menneskesyn ud fra et nyt perspektiv. Som en elev sagde: »Jeg har aldrig tænkt over at læse Biblen på den måde – det er jo sandt på en anden måde og man bliver mindet om, hvad vi har gjort, og hvad vi burde gøre...«

Bekend dine »klima-synder«

Som en sjov opfølgning lavede vi en »bekend dine klimasynder« opvarmning en af de efterfølgende gange, hvor hver enkelt elev skulle tænke over hvilke »klimasynder«, de havde begået i det sidste døgn.

Man satte sig derefter i »den varme skriftestol« og skulle bekende sine klimasynder. Der blev nævnt alt fra opladere og computere, der står tændt døgnet rundt til brug af glattejern og sodavandsdåser, der ikke kan genbruges. Derefter blev der foreslået forskellige »bodshandlinger«, den enkelte skulle udføre. Vi optog »klimasyndsbekendelsen« og glæder os til at se det færdigklippede resultat.

KLIMA -topmøde-Rollespil

ET TVÆRFAGLIGT PROJEKT MED SAMFUNDSFAG, BIOLOGI,
GEOGRAFI OG KRISTENDOM/RELIGION

Suzette Schurmann Munksgaard
MA i teologi og kristendomsformidling, mail: suz@mse.dk

COP15 klimatopmødet i København til december præger den offentlige debat og vil få en del fokus i efteråret 2009. Kan man med udgangspunkt i et topmøde skabe et rollespil med fokus på forskellige landes roller og deltagelse og afprøve et klimatopmøde som et tværfagligt projekt?

Det Lutherske Verdensforbund har udarbejdet et undervisningsmateriale om kirke og klima. Materialet er produceret af en gruppe unge, der mødtes forud for Det Lutherske Verdensforbunds rådsmøde i Arusha i Tanzania, juni 2008. Se <http://www.gronkirke.dk/index.php?id=246>. Materialet er især rettet mod unge mellem 18 og 30, men med lidt bearbejdning lod jeg mig inspirere af et rollespilmateriale til et undervisningsforløb med en 10.klasse på Midtsjællands Efterskole.

Formålet med rollespillet

Rollespillet skal forestille en klimakonference, og deltagerne er diplomater, der hver især repræsenterer deres regering. Deltagerne forsøger at handle på vegne af deres land, og de har til opgave at varetage deres lands

interesser. For at kunne indtage denne rolle skal deltagerne sætte sig ind i »deres« lands specielle behov. De skal finde ud af, hvordan deres land er påvirket af klimaforandringer, og hvordan landet selv bidrager til problemet. Deltagerne skal forsøge at forhandle sig frem til en løsning, der både er i deres eget lands interesse, og som kan være til gavn for jorden.

Ved at deltage i rollespillet skulle de unge gerne

- Få viden om de enkelte landes klimapolitik
- få erfaringer som politiske forhandlere
- få forståelse for de politiske mekanismer, der findes i forbindelse med
- klimaforhandlinger
- udvikle løsninger i forhold til klimaforandringer

Det kræver tid

Der skal afsættes flere undervisningsgange til et sådant forløb – evt. en temadag, for der skal både være tid til at forberede sig på sit lands situation og holdninger til klimaforhandlinger, og der skal bruges tid på selve topmødeforhandlingerne (som foregår af flere omgange). Til sidst skal der være tid til en afsluttende og opsamlende debat.

Forberedelse og forhandling

Eleverne deles op i forskellige landegrupper såsom:

- Afrikanske lande syd for Sahara
- USA og Kina

Japan var høflige og velforberedte top-møde deltagere

De afrikanske lande syd for Sahara måtte bruge både bønner og bibel i deres forhandlinger

NGO'erne kæmpede bravt og utraditionelt for en grøn og bedre verden

- Japan og Europa
- Indien og Brasilien

Desuden lægger materialet også op til et par alternative grupper så som NGO'er og Økumeniske netværk.

Det er vigtigt, at man i grupperne får tid nok til at samle viden om det land eller den gruppe, man repræsenterer. Det er også vigtigt, at man får tid til stiltingtagen og til strategi. Forberedelsestiden kan også bruges til at mødes med andre grupper. Men for at sikre sig, at deltagerne ikke træder ud af deres rolle, kan de kun mødes, hvis de har indhentet tilladelse hos generalsekretæren.

Hvis der er tid og mulighed for det, er det altid sjovt hvis deltagerne kan klæde sig ud og forberede en lille præsentation med navneskilt. Det kan være med til at fastholde dem i deres roller.

I denne første forberedelses fase brugte vi dels de oplysninger, som materialet indeholder, men også forskellige andre undervisningsmaterialer som

» Øv! – er det allerede slut?
– kan vi ikke tage en runde til?!

baggrundsmateriale. Især Politikens »Turen går til de varme lande« er en god opslagsbog til at finde baggrundsinformationer. Eleverne fandt også mange oplysninger på nettet (se net-henvisninger forinden), så flere computere, evt. egne bærbare og mulighed for netforbindelse, er meget værdifuldt.

Fællesmøder

Plenarforsamlingen ledes af generalsekretæren, og den bør være meget formel. Regeringerne taler først i alfabetisk orden. De taler ud fra en på forhånd aftalt tid, fx tre minutter. Organisationerne kan få tilladelse til at tale, men for et kortere tidsrum, fx to minutter. Fællesmøderne skal tjene som en platform for udveksling af ideer. Der kan afholdes flere runder af fællesmøder, hvor der forinden er afsat tid til forberedelse og lobby-forhandlinger.

Kun et af de afsluttende fællesmøder anvendes til en detaljeret diskussion og til arbejdet med teksten i slutdokumentet. Afhængig af aldersgruppen og forberedelsestiden kan det være givtigt på forhånd at lave et par »talk-kort« til hver gruppe med et par indspark eller forhandlingsforslag som gruppen skal sætte i spil i løbet af fællesmøderne.

»» Det blev et sjovt og meget lærerigt projekt med en høj grad af engagement og deltagelse

Afsluttende diskussion

Rollespillet afsluttes med en diskussion, hvor deltagerne træder ud af deres roller og får lov til at komme med deres egne betragtninger og refleksioner over forhandlingerne. Materialet foreslår nogle perspektiverende spørgsmål så som:

- Hvordan befandt I jer i jeres rolle?
- Hvilken gruppe var bedst til at spille sin rolle?
- Hvad synes I om resultatet af rollespillet?
- Hvad kunne man have grebet anderledes an?
- Hvilke nye indsigter vedrørende klimaforandringer fik I undervejs i rollespillet?
- Hvad bør din kirke eller organisation eller dit land foretage sig i forbindelse med klimaforandringerne?
- Hvad lærte I om strategier i forhold til kampen mod klimaforandringer?

Det blev et sjovt og meget lærerigt projekt med en høj grad af engagement og deltagelse – også hos nogle af de elever, der ikke altid er lige engageret i kristendoms og religionstimerne – for her var der noget konkret at forholde sig til, nogle faste taletider og nogle forskellige holdninger, der skulle afprøves. Som en elev sagde: »Øv! – er det allerede slut? – kan vi ikke tage en runde til?!«

Gad vide om dette også bliver konklusionen på COP15 mødet i København!

Materialer:

www.gronkirke.dk beskriver forskellige initiativer i dansk kirkeliv omkring miljø- og klimaudfordringerne. Her findes også det omtalte materiale både i en dansk og en engelsk udgave

www.climate.jpl.nasa.gov – NASA's klimaside

www.1tonmindre.dk – Klima og energiministeriets kampagnewebsite

www.politiken.dk/klima – Politikens klimaside

www.cop15.dk – klimatopmøde i København

www.klimaekspresen.dk

www.klimakaravanen.dk

www.klimaundervisning.dk – stor database med masser af informationer, viden og link til klimaundervisningen i grundskole, ungdomsuddannelser

www.klimadebat.dk – dansk forum om klimaændringer med nyheder, artikler, debat

<http://lwfyouth.org/2008/12/17/youth-toolkit-on-climate-change/> – det lutherske verdensforbunds ungdoms-hjemmeside med beskrivelse af forskellige materialer, aktiviteter og formidlingsinitiativer

Klima-Avisen udgivet af Skole-Ekstra bladet – August 2009 – se avisen online eller bestil på http://ekstrabladet.dk/skole_forside/saeraviser/article1199920.ece

Turen går til de varme lande – verdens klima – hvad sker der? – af Lars Dahlager og Michael Rotheborg, Politikens Forlag, 2009

KREATIVITET og INNOVATION

i kirkens engagement i kampen om klimaet

Per Jensen, sognemedhjælper ved Sorgenfri kirke,
mail: fisker07@live.dk

Med stærke billeder af hvad rygningen gør med kroppen, forsøger man igen at vise rygere og potentielle rygere, hvad rygning er.

Det interessante her er ikke de nye »pædagogiske« og manende billeder, men at man griber til samme våben igen. De foregående kampe har man ikke vundet, så nu prøver man igen.

På samme måde går det måske også med »klimakampen«. De første advarsler har lydt om, at hvis der ikke sker noget meget snart, vil vi også tabe denne kamp: Det enkelte menneske vil tilpasse sit liv til de nye klimaforhold, efterrationalisere for sig selv og leve videre med viden om blandt andet øsamfund i Stillehavet, der er forsvundet og voksende ulighed og uretfærdighed i vores forsøg på at »deles« om ressourcerne.

Oplysningskampagnerne er nødvendige. Men de kommer til kort, hvis modtagerne ikke engagerer sig i deres indhold og ikke oplever sig som en del af et netværk, som menneske, der stofskifter liv og meninger og værdier med andre mennesker. De færreste oplever sig vurderet, bekræftet, værdsat – altså »dømt« på deres menneskelighed – i dialog med medmennesker om oplysningskampagners indhold. Når det handler om livslæring, lærer vi mennesker bedst når vi bliver set, betroede og bekræftede – af ligemænd, så at sige. Vi får det i øvrigt også bedre!

Aktiv læring

Et godt redskab hertil er aktiv læring. Men som med så mange andre redskaber til bearbejdelse af de store spørgsmål skal der organisation(er) til at stå bag og stå ved.

Det har man gjort i Sverige. Den svenske skoleverden har blandt andet Den Globala Skolan (DGS), der fremmer den fysiske erfaring af og viden om internationalisering og globalisering, Det Internationella Programkontoret (IPK), som støtter skoler, universiteter, virksomheder og enkeltpersoner i at deltage i internationalt samarbejde og inden for den svenske kirke er det internationale arbejde langt fremme og systematiseret i både enkeltmenigheder og i organer som for eksempel JUBEL 2000. Og længere ned på græsrodsniveau vokser idealistiske organer frem som for eksempel SIMNET.

SIMNET er et pædagogisk kooperativ, som er åbent for alle, der er interesserede i at anvende og udvikle aktiv læring i form af simuleringer til brug for undervisning i globale spørgsmål.

Simuleringer bruges nu af mange svenske kirkefolk og lærere til undervisning i for eksempel klimaspørgsmålet.

Simuleringer og bæredygtig udvikling

Alle ved noget om klimaet og mange ved meget. Men det er

kun den samlede sum af denne viden, der kan bringe os videre. Derfor er simuleringer velegnede. For en simulering handler ikke om INDLæring, men om OMLæring.

I forenkede gengivelser af virkeligheden – ofte i allegorisk form for at komme fordomme og øvrige forudopfattelser i forkøbet – anbringes den lærende i dialog med ligemænd. OMLæringen, som altså ikke er en AFLæring, sker typisk ved, at man anbringes i situationer, hvor man i afhængighed af andre lærende »tvinges« til at erfare sine hidtige opfattelser, handlemåder og kompetencer fra anderledes synsvinkler. Vel at mærke uden at man skal påtage sig en ROLLE som en man ikke er. Man er den man er med det man kan, men nu et andet sted i »virkeligheden«.

Som deltagerne ved følgende to begivenheder oplevede det:

Oslo, 2006

Den internationale konference om klodens vandressurser i Oslo havde samlet videnskabsfolk fra en lang række nationer. Om formiddagen var der oplæg med power point og posters og alt hvad det klassiske konferencekoncept havde at byde på. De norske værter havde lavet et perfekt program og alt foregik stilfuldt og i en høflig kollegial tone. Alle sad stille i stolerækkerne og lyttede. Stribevis af jakkesæt, hvide skjorter, slips og computertasker ved siden af stolene.

Micke og Åsa fra SIMNET som skulle stå for passet efter frokost så lidt nervøst og forstemt til. For hvordan skulle det dog spænde af med den simulering, de havde planlagt for halvdelen af dem, der sad her nærmest udtryksløse i deres koncentration?

Efter frokosten fyldtes lokalet, hvor work shoppen om aktiv læring skulle finde sted. De fyrrer deltagere fordelte sig ved de 6 opstillede borde, stillede comptertaskerne ved siden af stolene, så lidt forbavsede ud over møbleringen, men beholdt i øvrigt jakkerne på og var høfligt stille.

Micke læste scenariet samt den første opgave for simuleringen Toxic højt på engelsk og præsenterede verdenshavet på gulvet mellem de to rækker borde. Åsa delte derpå informationskort, gifttønder og penge ud.

Hvert bord repræsenterede en nation som skulle beslutte sig for, hvordan de ville skille sig af med deres giftige industriaffald. Man kunne vælge at brænde sit affald, begrave det på kemikalielossepladser eller dumpe det i havet. Alle havde forskellige forudsætninger, og ingen kunne løse opgaven ideelt alene.

Og så skete det! To deltagere ved et bord rejste sig ivrigt argumenterende og krængede jakkerne af, ved nabobordet steg røsterne til stormstyrke, og der blev slået opgivende ud med armene. På denne måde fortsatte reaktionen hele vejen rundt.

Under anden runde begyndte deltagere at styrte rundt imellem bordene for at forhandle, og ved afslutningen af sidste runde havde ingen jakker på, og mange slips dinglede i løse knuder.

Åsa måtte standse simuleringen med et højt pift for at kunne samle alle deltagere i en cirkel til den vigtigste del af simuleringen: debriefingen. Nu skulle der reflekteres over, hvad der var sket under simuleringen, hvad det hele handlede om, hvad den havde med verdens almindelige gang at gøre samt hvordan den kunne appliceres i deltagernes eget videre arbejde efter konferencen.

Mange mente, at sådan skulle man afholde konferencer, adskillige ville straks hjem og gøre ligeså, og alle var enige om, at de ikke bare var blevet positivt overraskede over sig selv og deres aktivitet og handlinger under de halvanden time workshoppen havde været, men også over hvor meget de havde LÆRT eller FORSTÅET eller SET om og af konferencens emne »Vand«.

Lund, september 2009

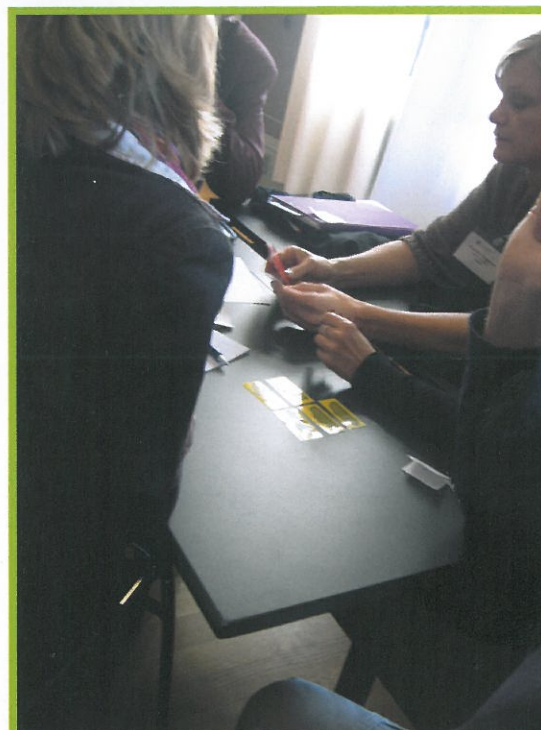
»EU as Global Actor. European Conference on Education for Sustainable Development – meeting global challenges through creativity and innovation in local education«.

Begivenheden havde samlet mange hundrede deltagere fra en lang række lande til foredrag, seminarier og workshops. Alt handlede

om, hvordan man lokalt gennem undervisning kunne engagere mennesker i klimaspørgsmålet.

En ny workshop om simulering og aktiv læring. Albert og jeg fra SIMNET havde valgt TOXIC igen. Med 28 deltagere fra Schweiz, Pakistan, Irland, Polen, Sverige, USA og England repræsenterende lokale uddannelsesmyndigheder, nationale organer for livslang læring, UNICEF, universitetsstudier i »Action for change«, gymnasier, skoler, kirkesamfund og mange flere, som for de flestes vedkommende aldrig havde prøvet dette før, skulle det være enkelt og effektivt.

Det gik som i Oslo. Lokalet formelig eksploderede i engageret aktivitet. Højt uddannede og erfarne fagfolk fik nye AHA oplevelser i mødet med andre mennesker omkring

vores fælles udfordringer her på kloden.

Aktiv læring i kirken

Denne integration af engagement, opfordring og handling i aktiv læring er et unikt redskab for os som kirke.

Året 2009 er det europæiske år for kreativitet og innovation. Vi skal som undervisende kirke også sætte focus på nyskabelse i vores arbejde. Den unikke mulighed for os ligger i, at vi – som andre idé- og værdibaserede organisationer – ikke bare kan, men også skal opfordre til handling. Og vi mennesker handler hurtigere, stærkere og med størst glæde, når vi oplever os som del af netværk, når vi erfarer os set, betroede og værdsat samt ikke mindst, når vi oplever, at summen af vores følelsesmæssige, kropslige og intellektuelle reaktioner faktisk også er med til at påvirke det vi engagerer os i.

Simuleringer er en aktiv læringsform, der kan skabe oplevelser af ægte engagement og ikke mindst kompetence til at kunne engagere sig. Simuleringer er ikke noget mirakelmiddel, men de er enkle at anvende og kan anvendes af alle, der vil undervise og formidle. Og bedst af alt så er simuleringer deltagerenes, de lærendes, eget projekt!

Præcis som vores nødvendige engagement i klodens klima også er hvert enkelt menneskes eget projekt. For kun hvis vi giver mennesker erfaring af ejerskab af dette projekt og redskaber til at bearbejde det, kan vi gøre det nødvendige: At forvalte skaberværket i Guds navn her og nu og ikke efterrationalisere vores ødelæggelser senere i vores eget.

Det kræver kreativitet, innovation og aktive læringsformer i kirkens undervisning.

SMART Board

STOLENE

En enkel simulering om ressourcefordeling. Deltagerne samles omkring en gruppe stole. Hver deltager får en opgave som hun skal løse en gang på et eller andet tidspunkt under de to minutter simuleringen varer. Deltagerne må ikke tale. Opgaveløsningen behøver ikke være permanent; opgaven skal blot løses én gang. Deltagerne får forskellige opgaver. Der er 3 forskellige opgaver: 1. Stil alle stolene i en cirkel midt på gulvet, 2. Stil alle stolene på række, 3. Stil alle stolene i en bunke. Hver deltager får kun én opgave.

Antal deltagere:

15-35

Materialer:

- Et antal stole svarende til antallet af deltagere. Man kan med samme effekt anvende et mindre antal stole som eksempelvis svarende til antal deltagere minus 5
- Kort skriftlig instruks til hver deltager
- Lokale med fri gulvplads

Forberedelse:

Kopier deltagerinstruksen i et antal svarende til antallet af deltagere

Stil alle stolene i en tæt samlet klump eller om muligt bunke midt på gulvet

Simuleringen:

1. Stil alle deltagerne i en stor kreds omkring stolene. Sørg om muligt for, at der er lidt afstand mellem deltagerne.
2. Instruer deltagerne på følgende måde:
3. »I får nu hver især en opgave. Målet med denne opgave skal I hver især opnå én gang på et eller andet tidspunkt under de to minutter I har til at løse opgaven. I må ikke tale fra nu af«
4. Gentag instruksen. Hvis deltager spørger om de får samme opgave allesammen svarer du: »I har fået alle de oplysninger I har brug for til at løse opgaven«.
5. Del instruktionerne ud
6. Sæt deltagerne i gang
7. Efter højst to minutter afbryder du. Ofte kan man afbryde efter bare et minut.
8. Hvis du undervejs har observeret, at der er tilløb til, at nogle har forstået hvordan alle kan komme til at læse deres opgave, eller det hele bliver rent kaos kan du afbryde, derpå bede alle deltagerne samle alle stolene midt på gulvet igen, stille delta-

gerne i udgangsposition og bede dem gennemføre simuleringen en gang til. Deltagerne må undervejs her naturligvis stadig ikke tale. Deltagerne får altså et forsøg mere. Afbryd efter kort tid hvis du kan se, at det ikke vil lykkes.

Debriefing:

Bed alle deltagerne tage en stol og sætte sig i en cirkel. Bed deltagere med samme opgave sætte sig ved siden af hinanden i cirklen.

Led deltagerne igennem disse fire punkter. Du skal ikke selv kommentere. Du skal blot lade alle komme til ordene og sende spørgsmålene og eventuelle deltagerkommentarer rundt blandt deltagerne.

Deroling:

Få deltagerne ud af simuleringen. Lad de deltagergrupperne med de forskellige opgaver efter tur udtale sig:

- Hvordan føles det nu?
- Hvad tænker I nu?
- Hvordan føltes det undervejs at løse opgaven?
- Hvad var det der skete?
- Hvordan oplevede I det de andre gjorde?

(bed herefter deltagerne rejse sig og bytte pladser så de blander sig med hinanden og ikke længere sidder gruppevis. Instruer dem: »Nu er simuleringen slut, nu er vi ude af den. Nu bruger vi kun hovedet og fornuften til at tale sammen om det vi har oplevet«)

Fortolkning:

- Hvorfor skete der det der skete?
- Hvorfor reagerede I som I gjorde?
- Var der nogen af jer der undervejs forstod hvad de andre var i færd med?
- Var der nogen af jer der undervejs kom i tanke om hvordan opgaven kunne løses for jer alle?
- Var der nogen af jer som undervejs med vilje lod andre komme til så de kunne løse deres opgave?
- Har denne simulering noget med kristendom at gøre?

Generalisering:

Er der noget ved denne simulering, der minder jer om noget I har set eller oplevet andre steder eller på andre tidspunkter i jeres liv?

Er det generelt sådan mennesker reagerer i situationer som denne?

Hvad har denne simulering med klimaspørgsmålet og bæredygtig udvikling at gøre?

Anvendelse:

Hvis I skulle lave simuleringen en gang til, hvad ville I så gøre anderledes og HVORDAN ville I gøre det?

Hvilke færdigheder og hvilken viden kræver det hos jer at kunne løse denne opgave?

Hvordan kan vi gå ud herfra og bruge vores erfaringer fra simuleringen i arbejdet for et bedre klima og bæredygtig udvikling?

Hvilken rolle kan kristendommen/kirken have i løsningen af denne opgave?

»VI LEVER I EN SKRØBELIG VERDEN«

– EN SPIRITUEL UDFORSKNING AF DET SKABTE OG AF VORES ANSVAR FOR VERDEN

Af Keld B. Hansen, sognepræst, Østrup og Skeby sogne på Fyn, mail: kha@km.dk

En aften sidder vi 12 mennesker samlet på gulvet i Østrup kirkes kor – den yngste er 9 år, og den ældste er over halvfjers. Da alle er kommet, byder jeg velkommen og fortæller, at nu skal man glemme alt om dagens travlhed, for nu skal vi i gang med en fortælling, hvor der skal være god tid til eftertanke. Og jeg tilføjer, at efter fortællingen følger en samtale, hvor vi også vil give os god tid.

Fortællingen

Så indledes fortællingen, og som fortæller begynder jeg at rulle et tæppe ud. Det er et stort stykke mørkt fløj, som er cirka 1½ meter i bredden og 2 meter i længden. Fløjlet skal minde om nattehimlen, og mens det yderste af fløjlen rulles ud, siger jeg: »Mon I nogensinde har stået under nattehimlen og undret jer over, hvor stort universet er.

Ja, mon I nogensinde har undret jer over, hvor langt der er ud til siderne, hvor uendeligt verdensrummet er«. Idet jeg langsomt strør stjerner ud på tæppet, siger jeg: »Og mon I nogensinde har undret jer over, hvor smuk stjernehimlen er? Ja, mon I nogensinde har undret jer over, at der findes tusinder og atter tusinder af stjerner, solsystemer og galakser? Og (idet jeg lægger en person ned på tæppet) mon du nogensinde

har undret dig over, at du er en del af universet, og (lægger en stjerne over personens hjerte) at universet er en del af dig?« Derefter løfter jeg armene til velsignelse af verden, idet jeg siger: »Og Gud så på verden, og Gud sagde 'Det er godt'«.

Nu rulles fløjlstæppet helt ud, og jordkloden, der er en meter i diameter, kommer til syne. Jordkloden præsenteres også som »elsket af Gud«, og derfor er der i det føl-

vores jord mon klare...? Mon det virkelig er sådan, det er...? Hvad mon Gud siger til verden...? Hvad kan verden mon siger til Gud...?

Vi giver os god tid til samtalen, men når samtalen mellem børn og voksne er ved at ebbe ud, lægger fortælleren sine hænder på rekvisitterne og siger: »Gud så på verden, og han elskede den rigtig meget...«

Materialet indeholder fem sessioner

Jeg fandt oprindeligt dette materiale på nettet. Det kommer fra England og jeg oversatte det til dansk. Jeg fik en af mine gode bekendte til hen over sommeren 2009 at fremstille alle rekvisitterne, og så har vi været cirka tolv personer, der har gennemført spillet i Østrup kirke i løbet af september og oktober.

»Vi lever i en skrøbelig verden« består af i alt fem sessioner, hvor den første er beskrevet ovenfor. De fem sessioner er meget forskellige. Session to handler om forholdet mellem land og by, og de sekskan-

» Vi giver os god tid til fortællingen og bagefter skal der også være god tid til samtale

gende lagt op til, at alt ses under den synsvinkel, at verden tilhører Gud og er elsket af Gud.

Nu lægges kontinenterne ud på planeten jorden. Det drejer sig om i alt 170 sekskantede brikker, der lægges ud som Nordamerika, Sydamerika, Asien og Europa, Afrika, Australien, Arktis og Antarktis. Det tager tid at lægge brikkerne ud, men hvis deltagerne er blevet forberedt på, at man skal være tålmodig, følger de opmærksomt med, idet kontinenterne tager form. Jorden præsenteres som en jord, der bebos af både dyr og mennesker. Små figurer, der forestiller forskellige dyr, fisk, fugle og mennesker lægges ud over jorden. Derefter tilføjer fortælleren ordene: »Og Gud så på jorden, og Gud sagde: 'Det er godt'«.

Men så sker der en vending i fortællingen! Vendingen varsles ved, at fortælleren siger ordene: »Men vi lever i en skrøbelig verden, hvor tingene kan gå helt grassat«. Derefter lægges poser frem indeholdende de ting, der kan få tingene til at gå helt grassat. Poserne indeholder små ting, figurer, billeder og skabeloner, der skal forestille byer, penge, ørkener, mennesker, biler, CO₂, pesticider, forurenset vand, sygdomme og krig. Alt imens der fortælles om overbefolkning, grådighed, bilisme, CO₂, intensivt landbrug, forurening og væbnede konflikter, invaderes kontinenterne og havene af de re-

kvisitter, der kan få tingene til at gå grassat. Når man har hørt fortællingen til ende, har man fået fortalt om væsentlige problemer, der udfordrer verden i dag. På en anskuelig måde. Enkelt men ikke forsimplet.

Fortællingen afsluttes med ordene, »Og Gud så på verden og Gud sagde 'Det er...'«, og nu er der stille i gruppen. Alle betragter de kaotiske tilstande på jorden.

Spørgsmålene til gruppen og samtalen

Derefter begynder en ny fase, hvor fortælleren stiller spørgsmål til gruppen. Spørgsmålene er fx: Hvilken del af historien syntes I mon bedst om...? Mon der var noget, vi ikke behøvede at have med...? Hvor meget mere kan

» På en stilfærdig måde taler materialet om verden som skabt af Gud, og vi er tvunget til at tale om vores ansvar for jorden og for hinanden på en anderledes måde

tede brikker, der lægges ud, er ikke længere kontinenter, men vores eget lokalområde. Session tre handler om forskelle mellem menneskene og om, hvordan tingene går grassat, fordi vi ikke ser forskellighederne som en velsignelse men som en forbandelse. I den sidste session skabes en forbindelse mellem de foregående sessioner og Jesu Kristi historie. Man ser forskellige rekvisitter, der relaterer sig til påsken og får fortalt om ham, der elsker verden og som ved, hvor skrøbeligt alting er, og som også ved om de ting, der kan gå helt grassat.

Et krævende materiale – men også gedigen undervisning

»Vi lever i en skrøbelig verden« kræver meget af den eller de personer, der laver rekvisitterne. Der ligger mange timers arbejde i fremstillingen. Og materialet kræver af fortælleren, at man sætter sig godt ind i fortællingen. For at man kan fortælle overbevisende og uden at være alt for manuskriptbundet.

»Vi lever i en skrøbelig verden« er enkel og klar i sin fremstilling af komplicerede mekanismer i verden. Rekvisitterne erstatter mange komplicerede forklaringer, og synsindtrykkene står bagefter klart på

nethinden. Det, man måske ikke tidligere forstod, bliver nu forståeligt.

På en stilfærdig måde taler materialet om verden som skabt af Gud. Det tvinger os til at tale om vort ansvar for jorden og for hinanden på en anderledes måde end man så ofte ser det i politiske diskussioner. Det er min erfaring, at materialet er velegnet for grupper, der består af både børn og voksne. De voksne har glæde af børnenes kommentarer og omvendt. Børnene skal dog helst være mindst syv år.

Som sagt kræver dette materiale meget forberedelse, men undervisningen bliver gedigen, og den kommer til at gøre et stort indtryk på deltagerne.

Hvis man er interesseret i at bruge materialet, er man velkommen til at henvende sig til mig. Jeg låner gerne rekvisitterne ud.

SYMBOLHANDLINGER

Neden for er der forslag til symbolske handlinger, som kan anvendes til gudstjenester og andagter. De symbolske handlinger er en del af et større liturgisk materiale, der kan anvendes ved skabelsesgudstjester.

Se hele materialet på <http://www.gronkirke.dk/index.php?id=211>

a. Vand hældes i et kar

Man kommer frem og hælder vand, som vi har medbragt hjemmefra, i et kar. Samtidig husker man på, at dette vand, der kommer fra mange forskellige steder forener os. Vi er kaldet til at handle imod de faktorer, der er skyld i klimaforandringerne.

Omvendt kan man også hente vand i et kar, som et tegn på at vi det samme sted har hentet inspiration til at handle imod det, der er skyld i klimaforandringerne.

b. At lægge sten og gå med rose

Ved gudstjenestens eller andagtens begyndelse giver man alle deltagere en sten, som de holder i hånden. Man kan opfordre til at fundere over stenen, mærke den i hånden og så også overveje, hvad der tynger én. Under en sang eller bekendende bøn går deltagerne frem og lægger deres sten på et bord som tegn på deres byrder. På bordet står en vase med roser eller liljer, hvorfra deltagerne kan tage én blomst med sig, som symbol for liv og håb. Brug evt. bønnen med sten og blomster fra dette materiale.

c. At kaste sten i vandet

Ved en udendørsandagt eller -gudstjeneste ved strandkanten eller tæt på vand, kan man som ovenfor give hver deltager en sten. Men i stedet for at lægge stenene på et bord, kan man kaste dem i vandet som symbol på at lægge afstand til de byrder, man bærer.

d. At lægge frø eller kartofler i jorden, idet I vander dem og ser dem vokse

Som en del af gudstjenesten – det kan for eksempel være sammen med børn i begyndelsen af skabelsesperioden – kan I plante et frø eller en kartoffel som et symbol på, at livet er en mystisk proces, der begynder i mørke. Som tiden går, vokser planten. Og søndag efter søndag kan præsten eller underviseren tale om livets under samt om nødvendigheden af at have omsorg for det, som lever. I kan efterlade planten / planterne i kirken eller I kan tillade børnene at så et frø eller en kartoffel og tage det med sig hjem. Efter noget tid (for eksempel ved afslutningen på skabelsesperioden) kan børnene bringe deres planter tilbage til kirken for at vise hvordan de mange små frø er blevet til store planter.

e. Is, der smelter

En isklump lægges frem ved gudstjenestens begyndelse, således at menigheden i løbet af gudstjenesten kan se, hvorledes isen smelter – et stærkt symbol på, at isen mange steder i verden smelter som følge af klimaforandringerne.

Noas ark

– EN UGE MED KLIMA I HINNERUP

Kjeld Bjørn Nielsen, sognepræst i Hinnerup,
mail: kjn@km.dk

Med ambitionen om at sætte tanker og budskaber om klima på dagordenen valgte menighedsrådet i Hinnerup at gå utraditionelt til værks. Vi byggede simpelthen en 15 x 30 meter stor ark af halmballer, som den første uge af september i år dannede ramme om en lang række aktiviteter.

Ideen var at forholde os til klima på en praktisk og lokal måde samt at krydre det med gode oplevelser, hvor udgangspunktet var fællesskabet.

Menighedsrådet stod nok i spidsen for projektet, men involverede allerede i planlægningen skolerne, børnehaverne, SFO, fodboldklubben, Lions Club, Danmarks Naturfredningsforening, det lokale erhvervsråd og lokale virksomheder.

Klimagudstjeneste

Søndag eftermiddag åbnede Noas ark med en klimagudstjeneste. Børn og voksne var opfordret til at komme udklædte som dyr, og man måtte gerne tage hunden med. Begge tilbud benyttede mange sig af. Vi fortalte først historien om Adams navngivning af dyrene og siden historien om Noas ark. Til begge fortællinger kunne vi bruge »dyrene« som statister.

Aktiviteter i ugens løb

Mandag til fredag havde flere forskellige aktiviteter. Vores syv bør-

nehaver besøgte arken på skift om formiddagen, hvor musiklærer og næstformand i menighedsrådet, Kaj Ove Højgaard, fortalte historien om Noas ark og spillede og sang om dyr sammen med børnene. Derefter var der leg og madpakkespisning i arken.

Først på eftermiddagen brugte fritidsklubben arken til leg, og hver gang der var frikvarter på Rønbækskolen ved siden af arken strømmede børnene til.

Sidst på eftermiddagen blev arken brugt til fodboldturnering arrangeret af den lokale idrætsklub HOG. Arkens indvendige mål var 10 x 20 meter, hvilket gav mulighed for tempofyldt bandefoldfold.

Fire af nætterne overnattede eleverne fra 4., 6. og 7. klasserne i arken, og oplevede en stjerneklar septemberhimmel.

Tirsdag aften arrangerede Danmarks Naturfredningsforening et foredrag om klimafamilier i arken.

Fredag eftermiddag opførte musiklærer Brian Fomsgaard sin udgave af Noas ark som musical med 6.-klasserne, som både spillede og sang.

Green tec messe, dyrskue, midnatsgudstjeneste mm.

Lørdag var der »green tec«-messe, genbrugsmarked, dyrskue, rockkoncert og midnatsgudstjeneste med »sleep in«. Hensigten var at gøre klima-begrebet praktisk og overskueligt.

Til »green tec«-messen viste de lokale håndværksmestre energi-rig-tige vinduer, LED-pærer, varmepumper og lignende, og lokale foreninger og virksomheder som COOP, fjernvarmeværket og Danmarks Naturfredningsforening havde stande med oplysning om deres indsatser i forhold til klima.

Dyrskuet var ikke organiseret som en konkurrence, men vi udstedte beviser på, at dyret havde været med på Noas ark. Der kom både kaniner, skildpadder, hunde, og insekter, og fire ryttere fra den lokale rideskole havde også deres heste med inde i arken.

Hensigten med genbrugsmarkedet var at sætte fokus på ressourcebevidsthed. Det var mest børn, der mødte op med deres gamle legetøj.

» Kirken satte en ramme for et spændende tema og for mange gode oplevelser

Men denne aktivitet var sammen med dyrskuet med til, at mange børnefamilier brugte lang tid i arken om lørdagen.

I løbet af dagen stod skoleboden for mad og drikke. Skoleboden har en særlig grøn profil, som lederen af boden og frivillige gerne ville gøre en indsats for at skærpe.

Om aftenen var der koncert i arken med »The Benefits«. Både band og lydmand var meget imponerede af akustikken i arken, som var helt lyddød og dermed let at sætte lyd i.

Aftenen sluttede med en midnatsgudstjeneste med mulighed for overnatning, hvilket flere unge mennesker gjorde.

Projektet »Noas ark – en uge med klima i Hinnerup« var en uge med meget arbejde. Men det var også en uge, hvor kirken satte en ramme for et spændende tema og for mange gode oplevelser.

KLIMASTAFETTEN:

Maria N. Hastrup, Folkekirkens Nødhjælp, mnh@dca.dk, og
Keld B. Hansen, mail: kha@km.dk

Kirkernes Klimastafet kan anvendes ved gudstjenester og i kirkens undervisning. I disse måneder rejser stafetten rundt til Danmarks kirker, og ved hjælp af dens sten, koraller og majs bliver talen om klimaforandringerne meget konkret.

Kufferter med symboler

Klimastafetten, der er pakket i kufferter, parat til afsendelse, består af tre ting:

Den første ting er en sten, hentet fra den grønlandske indlandsis. I tusindvis af år har denne sten ligget under indlandsisen, men eftersom indlandsisen trækker sig tilbage, er stenen kommet frem i lyset. Stenen bliver derfor et symbol på, at isen smelter.

Den anden ting i klimastafetten er en død koral fra Stillehavet. Korallen blev i 2008 bragt her til

Danmark, da Stillehavets Kirkeråd kom på besøg. Præsidenten for Stillehavets Kirkeråd sagde ved den lejlighed, at Stillehavet er klodens barometer, for ændres klimaet i verden blot en lille smule, mærkes det tydeligst i Stillehavet. Og nu hvor temperaturen i havet er steget blot en smule, har det den mærkbare effekt, at korallerne dør. Samtidig har en lille stigning i vandstanden betydet, at mennesker visse steder i stillehavsområdet må forlade deres øer. Det er det, der er ved at ske lige nu. Derfor er koralen et symbol på klimaforandringer og global opvarmning.

Den tredje ting i klimastafetten

STEN, KORALLER OG MAJS

mere klimaansvarlig: man vælger bevidst at handle ansvarligt over for miljøet ved for eksempel at nedbringe den enkeltes og kirkens energiforbrug. Klimastafetten handler nemlig også om, at vi som kirke og som enkeltpersoner har et medmenneskeligt ansvar...

Vi har et medmenneskeligt ansvar

Sten, koraller og majs er hentet hjem fra områder i verden, som allerede nu mærker klimaforandringerne konsekvenser. Som kristne har vi et forvalteransvar over for Guds skaberværk, som vi bliver nødt til at tage alvorligt. Desuden har vi et medmenneskeligt ansvar overfor vores næste, når han eller hun lider. Særligt måske når mennesker lider som følge af vores livsstil. Derfor er disse symboler hentet hjem til Danmark – for at sætte fokus på klima-problematikkerne og for at opmuntre til handling.

er majs fra Malawi. Majs er et symbol på, at klimaet har ændret sig i Malawi. Tidligere kunne man beregne såtiden der, men nu ter vejret sig så mærkeligt, at det rigtige såtidspunkt er umuligt at beregne, hvilket så igen går ud over høstudbyttet. I Malawi oplever man også, at tørkeperioderne bliver hyppigere, og derfor er majs en symbol på tørke og sult.

Sådan kan klimastafetten bruges:

Kirkernes Klimastafet, der landet over hjælper kirker i gang med at sætte fokus på klimaforandringer,

bliver oftest brugt ved gudstjenester.

Stafettens elementer kan bringes ind i kirken ved gudstjenestens begyndelse. Stenene fra Grønland, koralen fra Stillehavet og majs fra Malawi kan også inddrages i prædiken og lægge op til en tale om hvad det er vi gør ved den jord, som Gud har skabt og som Gud elsker.

Også i konfirmandundervisningen og i andre undervisnings sammenhænge vil klimastafetten være et nyttigt udgangspunkt, når talen om klimaændringer og ansvaret for den skabte jord skal gøres konkret.

Sidst men ikke mindst kan klimastafetten måske sætte gang i en proces, der gør den enkelte kirke

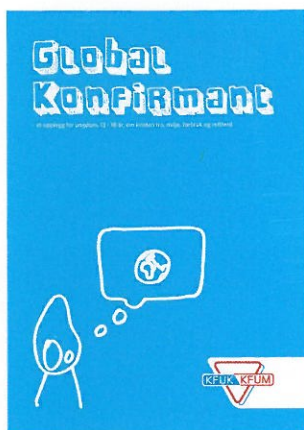
Vil din kirke bestille klimastafetten?

Indtil nu har Kirkernes Klimastafet været vidt omkring i Danmark og er sågar på rundtur i Grønland. Rigtig mange kirker har brugt den til gudstjenester med fokus på klimaforandringer.

På www.grønkirke.dk kan man bestille Klimastafetten med sten, koraller og majs, og det er på samme hjemmeside, man kan finde baggrund om klimastafetten, forslag til liturgier og inspirationsmateriale. Du kan også se, hvordan din kirke kan blive mere grøn til gavn for verdens mest udsatte.

Global Konfirmant

ET OPLEGG FOR UNGDOM, 13-18 ÅR, OM KRISTEN TRO, MILJØ, FORBRUK OG RETTFERD

Forfatter: Stine Kiil Saga et al.
Forlag: Norges KFUM-KFUK,
Norge og Den norske kirke,
2009. 81 sider

Agnes Haugaard, sognepræst, Bregninge og Søby sogne på
Ærø, mail: ahau@km.dk

En bog, et arbejdshæfte, en buffet, et tag selv bord – alle betegnelser, som hver især passer på dette norske materiale med den markante titel Global Konfirmant, der allerede i forordet sammenligner sig selv med en kostbar perle, der vokser sig smuk og stor fra det lille bitte sandkorn – engletårer.

Der foregår meget fint konfirmandarbejde rundt om i hele Norge og det er forfatterens håb, at det vil lykkes at sprede det endnu videre – en retfærdig verden, et bæredygtigt fællesskab og at det må gælde for hele verden og ønsker ligefrem »Lykke til!« Det må vi så håbe for alle dem, der arbejder med kristendommen for de unge spirende samfundsborgere. Det er en svær opgave; men det skal forsøges og vi må bede til at det lykkes.

Kristendom og verden

Materialet har som hovedmål at sætte fokus på kirkens sammenhæng med det lokale og globale samfund i gruppen fra konfirmandalderen til 18 år. Der er 8 samlinger – skabelsen, næstekærlighed, kirken, Jesus, dåb, Fadervor, faste, påske, samt to forslag til gudstjenester.

Man vil dermed sætte kristen-

dommen i sammenhæng med den omgivende verden og det, vi alle er fælles om – vand, omsorg, kærlighed, næring, fællesskab.

Et af redskaberne er det såkaldte kontekstuelle bibelstudium. Det er at læse Bibelen ind i vor sammenhæng, der hvor liv leves anno 2009 og hvad kan vi bruge det til – vel at mærke for at skabe forandring – ikke kun for os selv, men for alle.

Det er en ambition, der vil noget og at skulle nå i et relativt kort forløb.

Kirkens påstand overfor alle dem, der mener, at dette med det globale og ansvarlighed ikke er kirkens område – jo, siger KFUM/K, det ved Gud det er og det er vigtigt at lære de unge det så tidligt som muligt.

Luther

Det at kombinere troen med handling på en Luthersk måde, har altid været for lutheranere som at gå på glødende kul – vi ønsker jo ikke en

tilbagegang til den katolskes kirkes gerningsretfærdighed.

Alle kan være med, når vi ser den fremragende Lutherfilm fra 2003, hvor hovedpersonen Luther, spillet af Joseph Fiennes på mestersk vis, gør op med Pavekirken. Han gør op med magtmisbrug, misforstået næstekærlighed, hykleri og udnyttelse af fattige menneskers frygt for Helvedes brændende flammer, når bare de ville lade pengene klinge på kistens bund og Rom kunne fortsætte den dekadente livsførelse på bekostning af ægte kristendom.

En bedre verden for alle

Målet er i fællesskab at arbejde for en bedre verden, hvilket vel ingen kan blive uenige om, blot det ikke bryder for meget ind i alle vore vel-færdsgoder. Mange er enige; men det er så svært at føre ud i livet. Det er ligeledes et ambitiøst mål at

skulle trække påske og dåb helt ud i vores vandforbrug til badning og forbrug af alle velværdsamfundets goder. Det kan lade sig gøre viser alle tegn på det, børnene lærer i skolen og trækker med sig hjem; i både, hvad angår madlavning og elforbrug.

Lære de unge at se og forstå, hvad der sker omkring os og handle derefter.

Ud fra den velkendte devise eller udsagn om, at ingen lever alene, må vi søge at få vore unge til at se en sammenhæng mellem tro og forbrug, mellem os og dem, mellem Gud og os, så vi ikke konstant som samfund er os selv nærmest og blot giver lidt på SMS ved de talrige indsamlinger med kendte folk. Projektet er vigtigt for Den Norske Kirke og bliver dermed også støttet af den, for det er en del af trosoplæringen også at tænke miljøvenligt og globalt – en bevægelse som også er i fuld gang i Danmark.

Samlinger

I alt er der 10 samlinger i materialet startende med skabelsen og slutende med forslag til gudstjenester, der sætter fokus på kirken i nærmiljøet og hvordan vi gør den mere grøn og derfra lade det brede sig til verden.

I samlingen »Kirken« beder man de unge om at beskrive deres drømmekirke. Hvordan skulle den være, hvis de kunne bestemme. Det at lade dem drømme er i sig selv en måde at sætte deres tanker i gang, og de fleste unge er i den grad optaget af miljø og sunde madvarer, selvfølgelig inspireret af skolernes temauger om emnet i disse år.

Dåb og vand i undervisningen

Under samlingen »Dåb« sættes fokus på vand som en genfødsel, verdens forbrug og det livsvigtige ved vandet.

Vi kan IKKE leve uden vand – vi kan leve uden så mange andre ting og sager vi putter i munden; men vand er livsvigtigt.

Jesus betegner sig selv som det levende vand. Vi skal leve af vand; men vandet kan også betyde død, hvis vi drukner i det. Vi så at sige druknes ved dåben, kommer op igen og er nu en del af et livgivende fællesskab, hvor dåben har givet os nyt liv – et ståsted, som vi skal tage seriøst i alle sammenhænge. Vi kan ikke bare splitte det op og sige, at jeg kun vil være kristen, når jeg beder mit Fadervor. Det er at tage hele livet med alle dets små detaljer alvorligt.

Overforbruger vi vandet, som om det ingen ende tager, gør du dig indirekte skyldig i, at andre intet får.

De hører om verdens forbrug af vand og den måde, hvorpå vi bruger det, som om det var en udtømmelig ressource, der varer til evigt liv.

Sammenhængen til dåbens vand skal blive tydeligt for de unge, så de indser, at dåben er noget helt særligt i forhold til det vand, som bare vælter ud af hanen. Det er som en gammeldags varmvandsbeholder, der ikke kan tage, at 5 unge bader i en ½ time hver og én, så bliver det koldt vand til de sidste. Eller som folk fra Bolivia chokerede konstaterede, at vi i vores WC skylder ud med drikkevand. Det var for dem totalt uforståelig, at et sådan ressource-spild kunne forekomme i et så bevidst land med vindmøller og affaldssortering. Det skabte ingen logik for dem, der fra deres ståsted altid mangler rent vand og det forurenede vand også er årsag til alvorlige og dødelige sygdomme blandt børn og unge.

» Mahatma Gandhi:
To live simple so that
others simply can live.

Ansvar

Det må være konklusion, at kirken ikke kan sige sig fri for ansvar også for det, der foregår udenfor den guds-tjenestelige sammenhæng.

Skal vore unge have det med på vejen, er det vigtigt at tolke Bibelens tekster ind i deres sammenhæng, for, at det skal give mening – give mening at dåben er en genfødsel, men også en forståelse for at vandet er livsvigtig for alle – ikke kun ved den rituelle handling, men i alle livets sammenhænge, at kirken ikke kun er mursten, men et levende fællesskab.

Tag selv bord

Samlingerne kan anbefales at bruges, som det passer ind i et undervisningsforløb og som et tag selv bord alt efter på hvilket niveau, der undervises.

Lay-out og anbefaling

Materialets lay-out er meget kedeligt i forhold til det meget fine materiale, der er udgivet i Danmark; men her er altså forskellen den, at man i hver samling ser ud – globalt, bæredygtigt og hele tiden forbinder det med kristendommen og den kontekstuelle bibellæsning, så de unge tvinges til at høre fortællingerne ind i deres dagligdag, derfra hvor de står og så skabe forandring derfra.

Hvad kan jeg bruge skærtorsdags- og påskefortællingen til?

Jo, til at tænke på andre end mig selv og mit forbrug – at alle er inviteret til nadveren og der skal være nok til alle. Materialet har på alle måder sit ærinde i en tid, hvor miljø, ansvarlighed og økonomisk krise har sat en helle for vestens vanvittige overforbrug på bekostning af andre. På Nettos nye miljørigtige bæreposer skriver kunstneren Hornsleth:

»Great love was there – great love will come again« .

Tak

Tak for opfordringen fra forfatterne til Global Konfirmant og dermed en anbefaling til at se nærmere på dette materiale fra vort broderfolk, som kan føre os fra en vanetænkning om formidling af kristendommen til et helt nyt udsyn, der forhåbentlig kan få os til at tro, tænke og handle lidt videre end vores egen sognegård!

Et eksempel på et 2-timers undervisningsforløb under overskriften FASTE

Spørgsmål til samtale:

Hvad vil du undvære?

Hvad vil du klare dig uden?

Hvad kan vi ikke klare os uden?

Mål:

- At der gives en forståelse for, hvad faste er i en kristen kontekst. Og at den dimension kommer med, at fasten udfordrer til handling og forandring af ens liv.
- Gennem leg og refleksion at tilegne sig kundskab om nogle af de grundlæggende strukturer, der er med til at skabe og opretholde fattigdom.

Leg:

Gennem legen, »Den uretfærdige skattejagt« belyses emnet.

Efter en indledning om dagens tema følger en leg hvori der gemmes æg. Hensigten med legen er at sætte fokus på forskellene i verden og hvilke forudsætninger vi har for at få del i verdens goder. Hver gruppe er et land fx Norge, Bangladesh eller Palæstina.

Lederne skal gøre legen uretfærdig, sådan at hvis et af de fattige lande finder mange æg, skal lederne annoncere tørke, oversvømmelse eller en cyklon. Landet mister alle de fundne æg.

De unge skal fornemme det urimelige og det uretfærdige, så de ikke kan lade være med at reagere på det.

Læsning:

Gennem læsning af og samtale om Esajas' Bog 58, 5-7 kan der tales om, hvad faste ikke er og hvad faste er: I vers 7 står der: »Ja, at du deler dit brød med den sultne, giver husly til hjemløse stakler, at du har klæder til den nøgne og ikke vender ryggen til dine egne.«

I samtalen indgår også spørgsmål om, hvor meget du selv kan undvære. Hvad vil du selv klare dig uden? Hvad kan vi ikke klare os uden? Mahatma Gandhi har engang udtrykt sig sådan om begrænsningen af menneskers behov: »To live simple so that others simply can live«.

JORDENS OG SJÆLENS OVERLEVELSE

EN BREVVEKSLING FRA 2018

Tankevækkende indspark i klimadebatten af kendt svensk teolog og biolog

Kr. 199,-
236 sider

Hvad er
klima
uden
sjæl?

JORDENS
OG SJÆLENS
OVERLEVELSE

EN BREVVEKSLING FRA 2018

Stefan Edman | Martin Lönnbo

»Hvert eneste barn ved, at Moder Jord sveder i feber. Tror du, vi kan helbrede hende?«

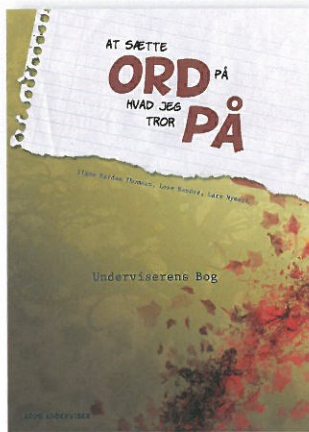
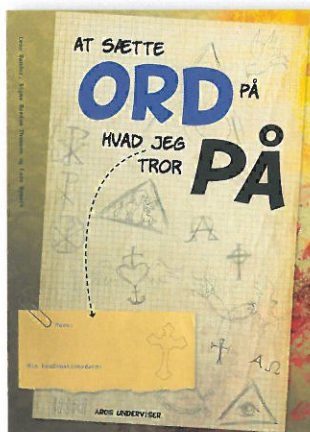

Bestil bogen på www.unitasforlag.dk
eller køb den hos din boghandler

Boganmeldelse

At sætte ord på, hvad jeg tror på Aros Underviser, Frederiksberg, 2008

Af Lars Nymark og Lene Sander og Signe Rørdam Thomsen

Aros Underviser brød for ikke så mange år siden nye veje for konfirmandmaterialer med udgivelsen af Con Dios, og nu gør de det måske igen med »At sætte ord på, hvad jeg tror på«.

Denne gang er der tale om et dansk materiale, udarbejdet af præsterne Lars Nymark og Lene Sander og pædagogisk konsulent Signe Rørdam Thomsen, og i modsætning til Con Dios er der ikke tale om noget nyskabende layout; det er ikke her, det interessante ligger, tværtimod er de illustrationer, som Konfirmandens Bog er forsynet med, især forsøgene med ironi eller hvad det er omkring korsfæstelsen og nadveren, et minus ved materialet.

Det, som er nyt og spændende, er indbygningen af et stort projektforsløb i undervisningen. Der gives en fin introduktion til projektarbejde, en arbejdsform, som eleverne er fortrolige med fra skolen, og man præsenteres

for nye ord som portefølje og logbog, som man godt kan blive lidt forvirret af. Men der argumenteres overbevisende for, at projektarbejdet er en fremragende arbejdsform, hvis man ønsker, at konfirmanderne skal få medejerskab til undervisningen, reflektere over den og få personligt udbytte af den!

Forud for projektforsløbet, som skal udgøre sidste halvdel af konfirmationsforberedelsen, ligger et grundforsløb, som over 15 dobbeltlektioner giver en mere traditionel indføring i de kristne grundbegreber, ordnet i 6 kapitler: Kirken & Gudstjenesten, Gud, Jesus Kristus, Døb & Bøn, Nadver og Kristent liv. Hertil er en detaljeret og solid undervisningsvejledning, som klart og tydeligt gør rede for mål og delmål med de enkelte lektioner (- hvordan skal man ellers kunne se, om undervisningen er lykkedes?), for de anvendte arbejdsformer (som er meget fint varierede, eksempelvis: fortælling, drama, collage, research på nettet, tegning, samtale, journalistik, billedtydning...) og endelig for de materialer, der skal være til rådighed for den pågældende lektion.

Hen ad vejen i grundforsløbet skal konfirmanderne i deres logbog (?) reflektere over de emner, de har behandlet, og notere »Undre-ord«, løse ender og spørgsmål, som de måtte have til det pågældende emne.

Ved grundforsløbets afslutning danner disse undre-ord så udgangspunktet, hvorfra konfirmander og underviser i fællesskab formulerer emnet for det afsluttende projektarbejde.

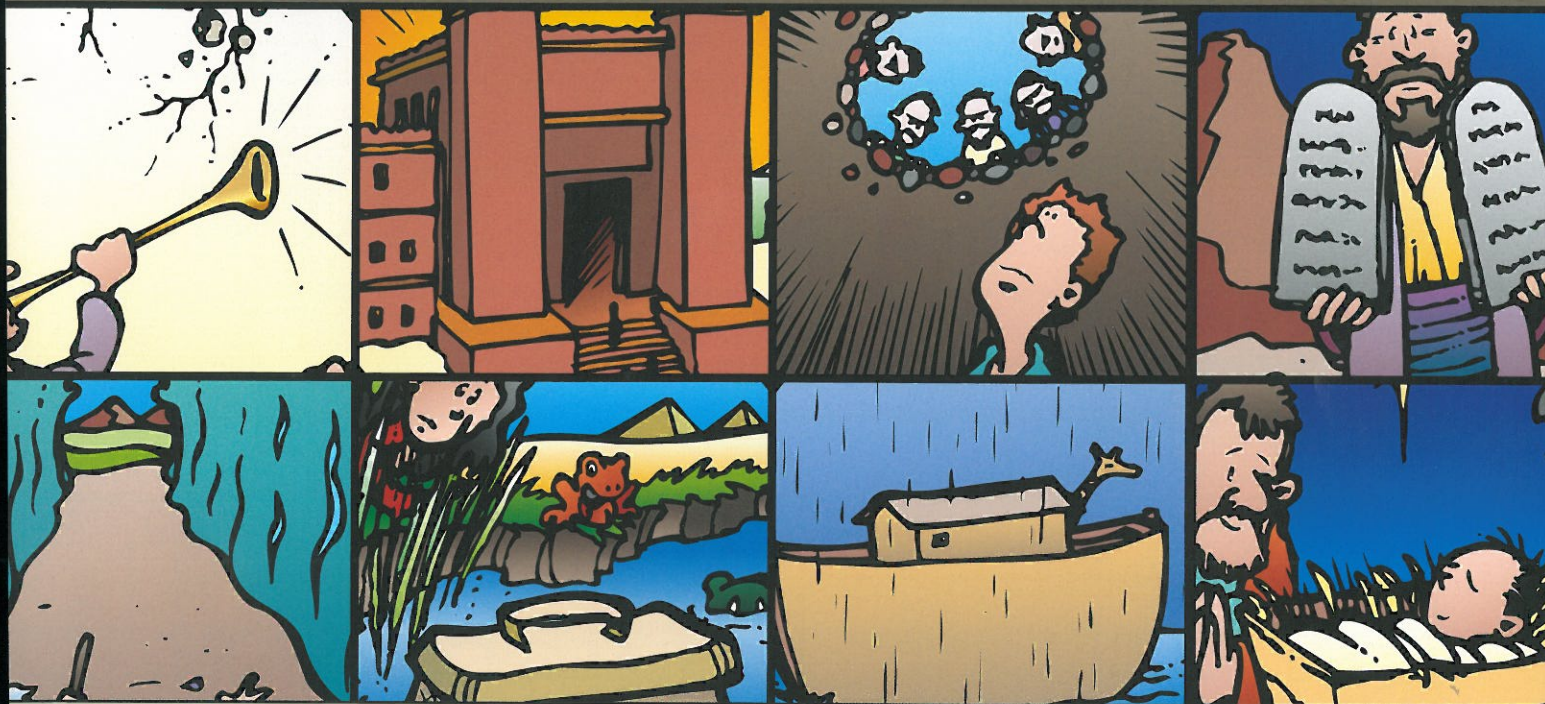
Den uerfarne underviser og konfirmanderne tages fast i hånden både i Underviserens Bog og Konfirmandens Bog og ledes gennem projektforsløbets arbejds gange trin for trin.

Det ser rigtig spændende ud!

Kasper Høyer

BIBEL EVENTYRET

En rejse gennem Det Gamle og Nye Testamente

Bibeleventyret er en metode til at fortælle bibelhistorie med brug af alle sanser for 4. og 5. klasse.

Instruktørkursus i Det gamle Testamente

Den 15. -18. marts 2010

Pris: 4.800 kr (inkl. forplejning)

www.bibeleventyr.dk

Har du mistet én, du holder af?

Så tag på ophold på en af Danmarks smukkeste herregårde og få lysten til livet tilbage

Hyggeligt samvær, tid til fordybelse, masser af forkælelse og plads til blot at være til. Den danske Diakonissestiftelse tilbyder et livsbekræftende ophold i herskabelige omgivelser til mennesker, der har behov for ekstra omsorg, nærvær og et større netværk.

Herregården Vedbygaard ligger i Vestsjælland og er et tilbud til ældre, der vil mestre livet og lære nye mennesker at kende i velfungerende rammer.

Et ophold på Vedbygaard koster cirka 1.100 kroner i døgnet inklusive kost og fysioterapi og man skal ikke visiteres til et ophold for at nyde godt af faciliteterne.

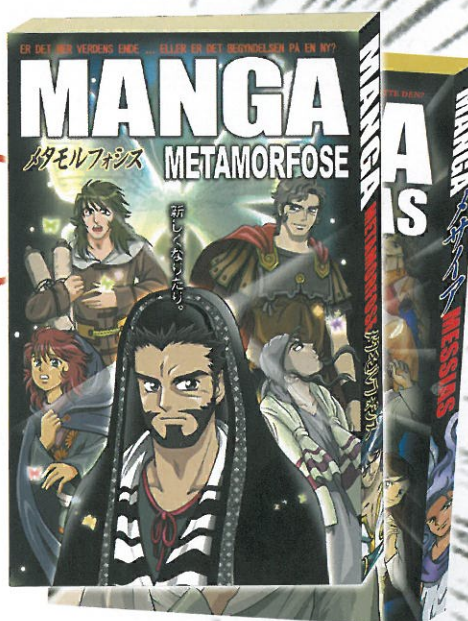
Læs mere om Vedbygaard og et ophold i de historiske omgivelser på: www.vedbygaard.dk – eller ring og bestil på telefon: 58 26 10 03

Manga Metamorphose

Kun kr. 99,95

NYHED

Bibelselskabets Forlag

Fås hos boghandlere i hele landet eller på tlf. 33 93 77 44
Læs mere om mangagenren på www.bibelselskabet.dk